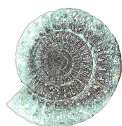

Pudasjärvi 2017

Siuruanjoen alajuoksun ranta-alueiden arkeologinen inventointi

Hans-Peter Schulz 11.8.2017

KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIA*PALVELU*

Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti arkeologista inventointia Pudasjärvellä Siuruanjoen alajuoksulla välillä Yli-Tannila – Ritvaojansuu. Maastotyöt teki FM/MA Hans-Peter Schulz 18.-21.7.2017 ja 3.8.2017; yhteensä 5 kenttätyöpäivää.

Kaavan alueelta ei tunnettu muinaisjäännöskohteita ennen inventointia. Inventoinnissa kartoitettiin 9 uutta historiallisen ajan muinaisjäännöskohdetta: 1 Ritvanoja tervahauta, 2 Siuruanjoki 1 tervahauta, 3 Saarikoski myllyn sahan ja sähkölaitoksen jäännös, 4 Siuruanjoki 2 tervahauta, 5 Uusitalo tervahauta, 6 Sadinkangas tervahauta, 7 Joentauskangas 1 tervahauta, 8 Joentauskangas 2 tervahauta ja 9 Tanninen tervahauta. Kulttuuriperintökohteita on 1 kpl: 10 Korpikoski padot ja muita kohteita 3: 11 Heikkilän torppa, 12 Saarikosken kantatila ja 13 Myllykoski mahdollinen myllynpaikka.

Kohteille on annettu kaavamerkintäehdotukset.

Sisällysluettelo

	S.
1. Perustiedot.....	3
2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät.....	3
2.1 Esiselvitys.....	4
2.2 Maastoinventointimenetelmä.....	4
3. Maisema, topografia ja geologia.....	8
3.1.. Maastokuvaukset ja valokuvat.....	9
4. Alueen aiempi maankäyttö.....	13
5. Tulokset.....	14
Yleiskartta.....	15
6. Kohdeluettelo.....	16
7. Kohdetiedot.....	16
8. Aineistoluettelo.....	34

Kansikuva: Saarikosken myllyn perustuksen jäänteet ja inventointiapulainen Mofte.

1. Perustiedot

Inventointialue: Siuruanjoen alajuoksun ranta-alueet välillä Ritvanojansuu – Yli-Tannila Pudasjärven keskustasta 24,7 – 42,5 km luoteeseen

Tilaajat: Sweco Ympäristö Oy ja Pudasjärven kaupunki

Inventoinnin laji: Osainventointi

Kenttätöaika: 18.-21.7.2017 ja 3.8.2017, yhteensä 5 kenttätöpäivää

Karttanumerot: TM35 S4341L, S4341R, S4332R, S4334L, S4343L
vanha yleislehtijako, 3514 02, 03, 05, 08

Korkeus: n. 80-122 m mpy

Koordinaattijärjestelmä: ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto

Kopio raportista: Museoviraston arkisto (digitaalinen ja paperikopio), Pohjois-Pohjanmaan museo (digitaalinen kopio)

Inventointilöydöt: -

Aiemmat tutkimukset:

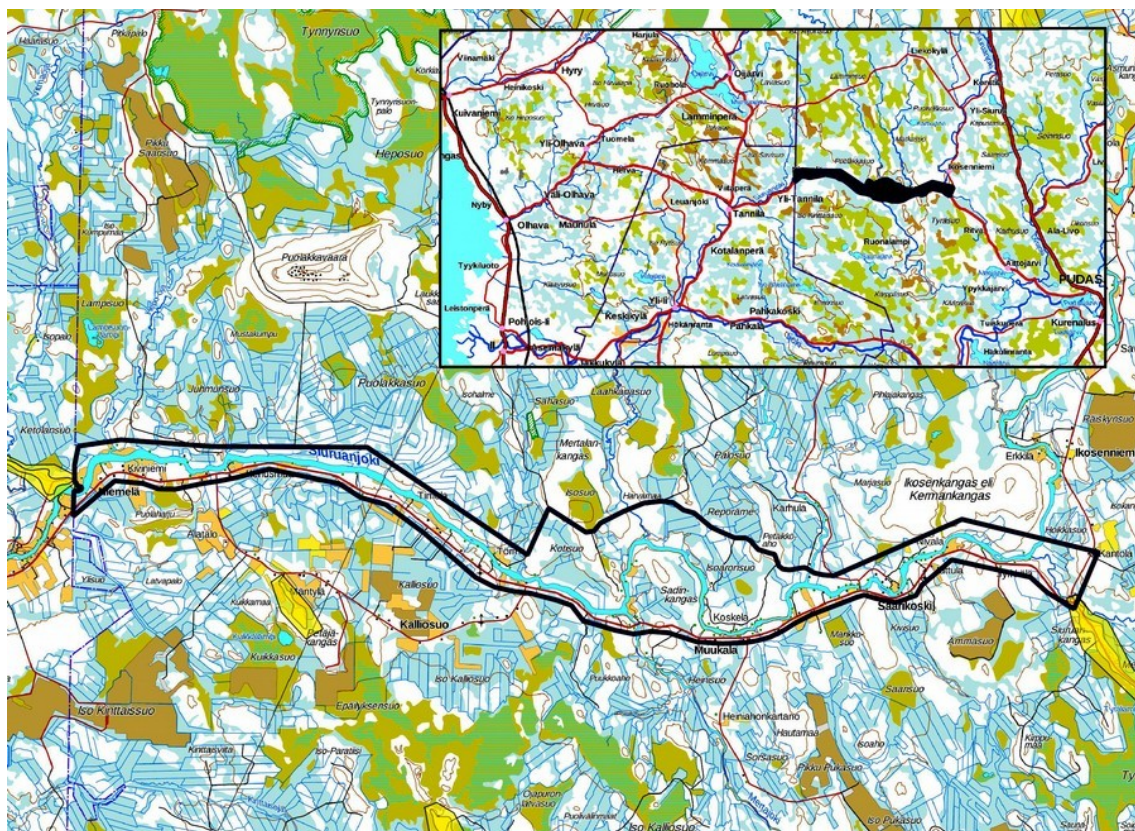
Mika Sarkkinen, kuntainventointi Yli-Ii 1998

H.-P. Schulz, Pudasjärvi, Metsähallituksen metsätalousmaiden kulttuuriperintöinventointi 2011

H.-P. Schulz, Länsi-Pohja, Metsähallituksen metsätalousmaiden kulttuuriperintöinventointi 2012.

2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät

Inventointialue käsittää Siuruanjoen alajuoksun ranta-alueet välillä Ritvanojansuu – Yli-Tannila Pudasjärven keskustasta 24,7 – 42,5 km luoteeseen. Jokiosuuden pituus on 24,4 km ja hankealueen pinta-ala 22,5 km². Ennen inventointia alueelta ei tunnettu kiinteitä muinaisjäännöksiä. Harjualueella 2-2,5 km länteen on pyyntikuoppia ja tervahautoja. Laajalla Taivalkoski -Pudasjärvi – Ii harjujaksolla, Siuruanjoen eteläpuolella n. 8 – 10 km joesta etelään, on useita laajoja mesoliittisia asuinpaikkoja.

Kartta 1. Kaava-alueen sijainti. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:100 000 ja 1:500 000, 8/2017.

2.1. Esiselvitys

Muinaisjäännösten paikallistaminen ja arviointi perustuu lähiseudulla aikaisemmin tehtyjen arkeologisten selvitysten tuloksiin. Näiden tietojen lisäksi esiselvityksessä käytettiin eri aineistoja, joiden avulla erotetaan muinaisjäännösten sijainnin kannalta relevantit alueet. Esihistoriallisten kohteiden osalta kaukokartoituksessa keskeisiä aineistoja ovat GTK:n kallio- ja maaperäkartat, Maanmittauslaitoksen ortoilmakuvat, korkeusmalli sekä laserkeilausaineiston pistepilviaineisto. Laserkeilausmenetelmä tuottaa hyvin tarkkaa tietoa kohteensa pinnanmuodoista, ja sen avulla voidaan paikantaa lähinnä erilaisia kuoppakohteita, kuten asumuspainanteita, tervahautoja ja hiilimiiluja tai isoja vallirakenteita. Historiallisen ajan kohteita etsitään topografian, kirjallisuustietojen, perimätiedon, paikannimistön ja historiallisen karttamateriaalin avulla, kuten isojakokarttojen, uusijakokarttojen, pitäjänkarttojen, rajakarttojen, tie- ja liikennekarttojen, sotilaskarttojen tai myös alueesta laadittujen vanhimpien peruskarttojen avulla.

2.2. Maastoinventointimenetelmä

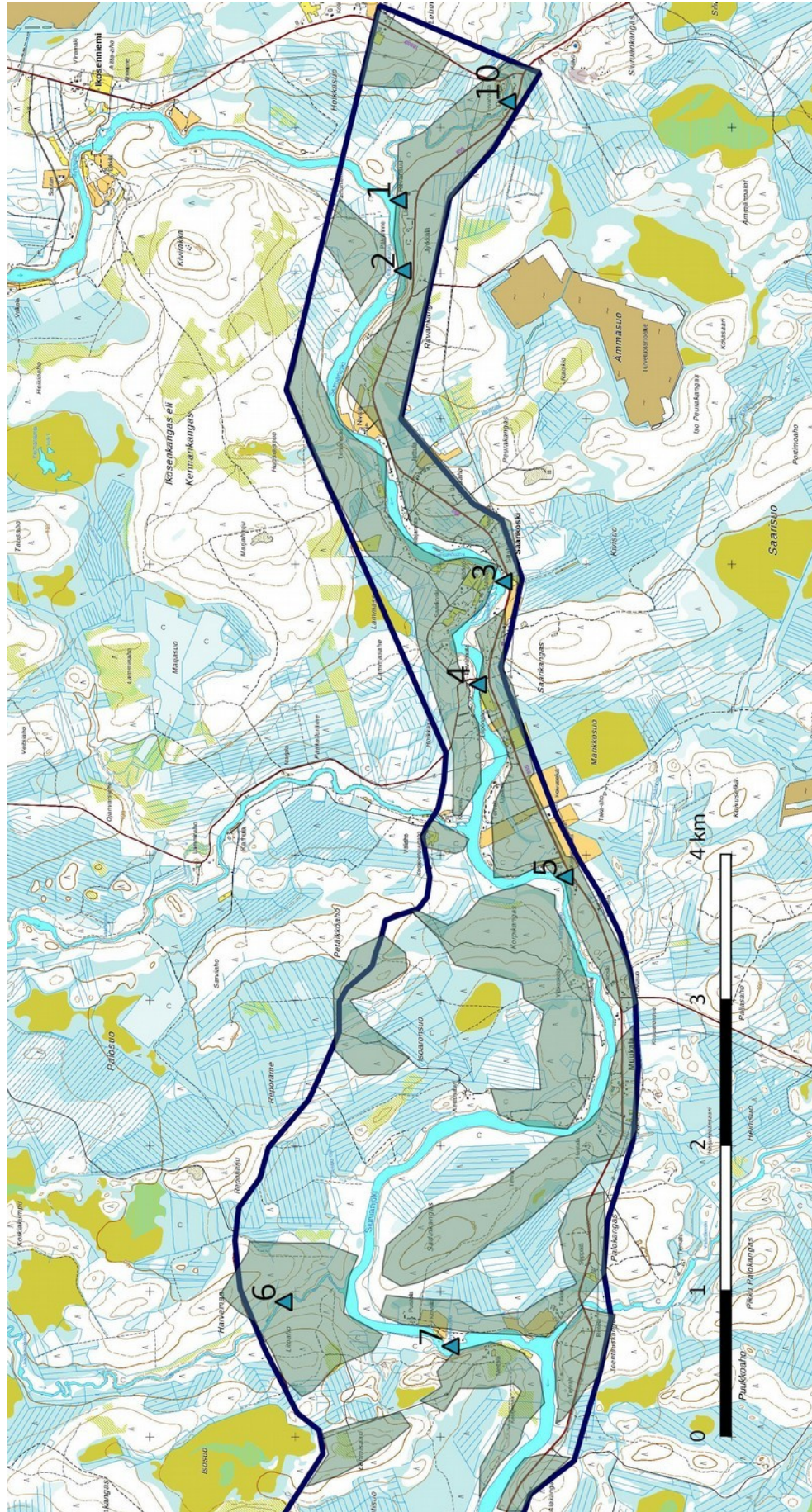
Maastoinventoinnissa tarkastettiin kaava-alueella kaikki otolliset alueet, käytännössä kuivat ranta-alueet ja kankaat. Inventointi perustui pääosin silmänvaraisiin pintahavaintoihin, koekuoppia tehtiin rantatörmillä, joilla maaperä oli hienompaa moreenia ja jotkut rakenteet kairattiin. Kohteet valokuvattiin ja kuvailutiedot sekä mahdolliset taustatiedot kirjattiin ylös.

Työssä käytettiin EGNOS- / GLONASS yhteensopivaa paikanninta Garmin GPSmap 64, QGis 2.14. -ohjelmaa paikkatietohallintaan ja GrassGis 7.0 -ohjelmaa Lidar-pistepilviaineiston käsittelyssä ja terrain-analyysissä.

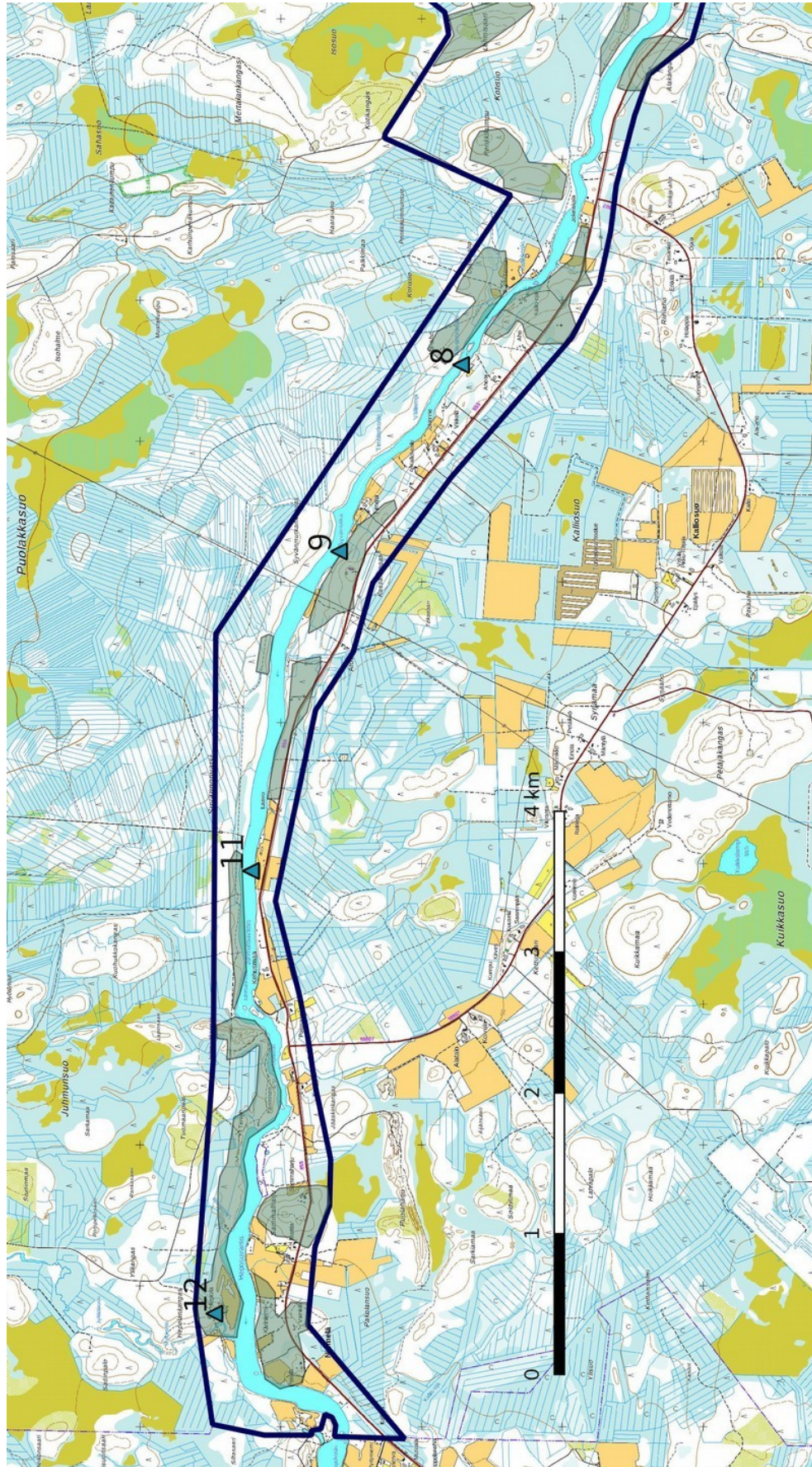
Karttaselitykset kartta 2 ja 3 sivuilla 5 ja 6: Inventoidut alueet ja valokuvauspisteet

Hankealueen raja sinisenä viivana
Inventoidut alueet läpikuultavana vihreänä
kuvauspisteet sinisenä kolmiona + kuvan nro.

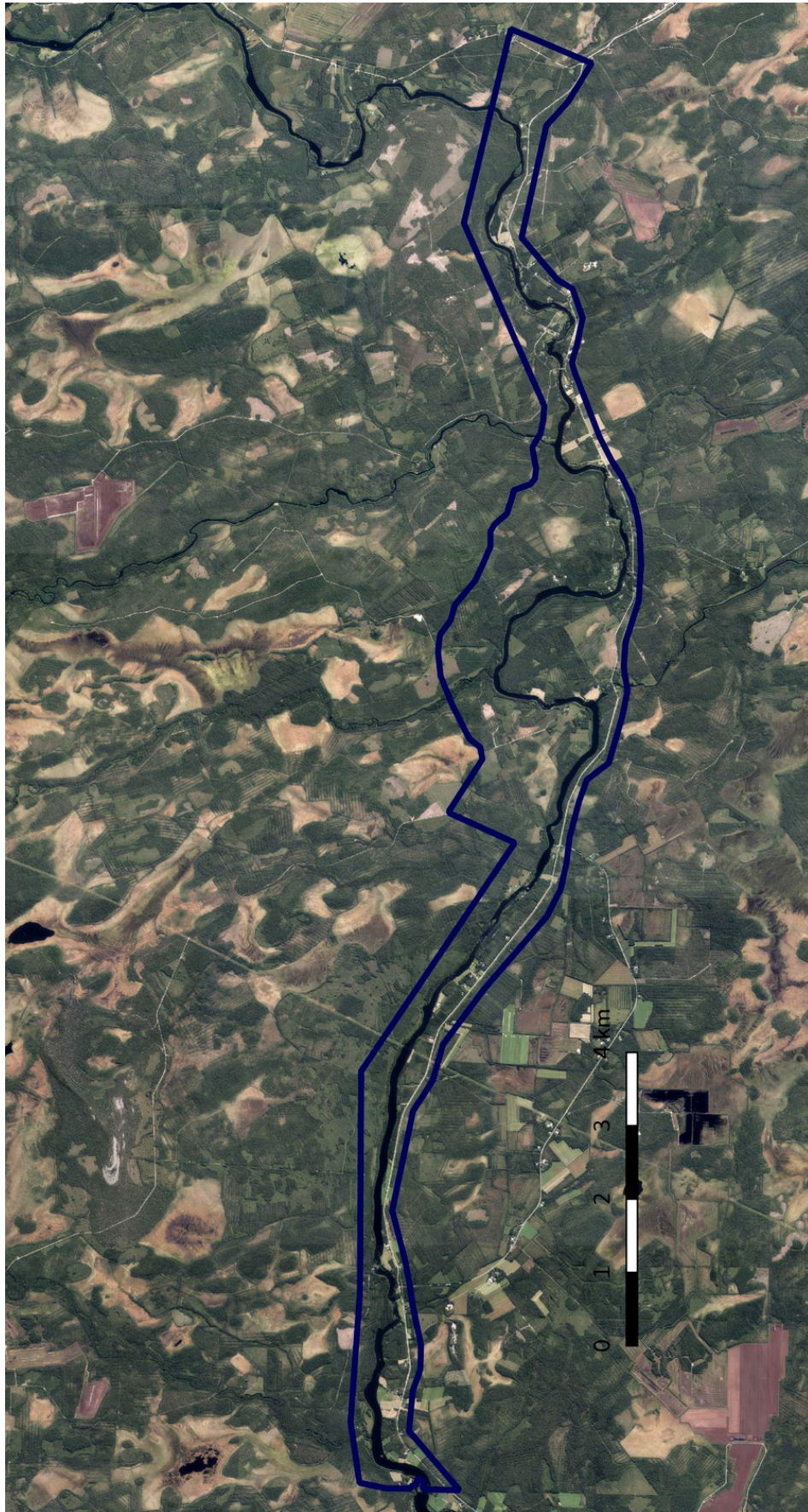
Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:50 000, 8/2017

Kartta 2 itäosa.

Kartta 3 länsiosa.

Kartta 4. Ortoilmakuva. Maanmittauslaitoksen ortokuvat 682017 >wms-server
<http://tiles.kartat.kapsi.fi/ortokuva?>

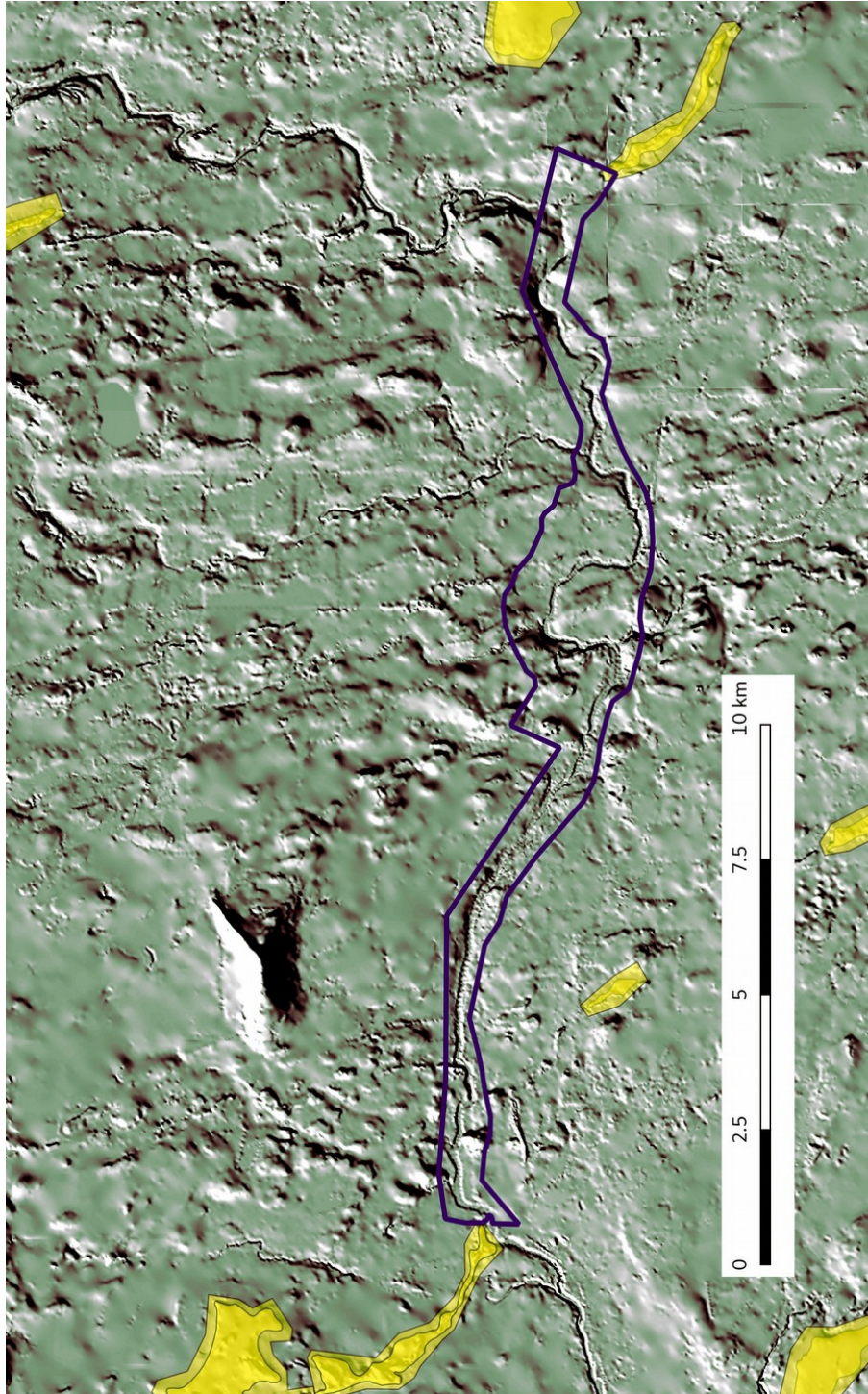

3. Maisema, topografia ja geologia

Jokivarren maaperä on melko tasaista pohjamoreenia, joka on laajalti soistunutta. Kuivien kankaiden osuus on alle 60 %. Korkeuserot ovat pääsääntöisesti alle 3 m / 100 m. Jokivarressa on vain muutama korkeampi rantatörmä, jossa on hienojakoista moreenia. Lyhyet harjujaksot ovat hankealueen ulkopuolella.

Sijaintikorkeus n. 80-120 m mpy vastaa Ancyclusvaiheen lopun ja Litorinavaiheen merenrantatasoa n. 6400-7900 cal BP. Hankealueen länsiosassa on useita maatiloja ja jokivartta pitkän olevia peltoja ja niittyjä.

Itäosassa on enää muutama toimiva maatila, muiden entisten tilojen pellot ovat metsittyneet. Viljelemätön alue on miltei kokonaan metsätalouskäytössä, suurin osa rämeistä on ojitettu.

Kartta 4. Laserkeilausaineistoon perustuva vinovalovarjoste 8 m DEM 1:20 000, 8/2017. Kaavan raja on merkitty sinisellä viivalla, harjut keltaisena.

3.1 Valokuvat ja maastokuvaukset

Kuva 1. Ritvansuu koilliseen. Vanha maatila, jolla oli vielä 1960-luvulla pelloja joen molemmin puolin.

Kuva 2 Ritvankoski, joessa olevan saaren eteläpuoleinen haara, ranta-alueet soistuneet, kuva länteen.

Kuva 3. Suvanto Saarikosken yläpuolella ja kosken molemmat haarat kuvattu luoteeseen. Kosken keskiosan pohjoispuolella on korkea törmä.

Kuva 4. Rantamökkejä matalalla törmällä Saarikosken länsipuolella. Kuvattu länteen.

Kuva 5. Näkymä Koskenniskasta pohjoiseen. Ks. myös kohde 10 Korpikoski kaskadipadot.

Kuva 6. Sivupuron koski Litonahon kohdalla, kuvattu etelään. Hieman kumpuileva pohjamoreenialue, lehtomainen kasvillisuus.

Kuva 7. Säännöstelypato (joen entisöinti) Myllykosken pohjoispuolella. Jokilaaksossa on kumpumoreenien välissä hiekkaa / silttiä.

Kuva 8. Timolankosken yläosa kuvattu itään. Soistunut rantavyöhyke, lehtomainen kasvillisuus.

Kuva 9 Syvänmutka kuvattu itään. Tasainen soistunut ranta-alue, lehtomainen kasvillisuus.

Kuva 10. Saunapato Ritvanojassa Ojalantalon alapuolella.
Kuvattu kaakkoon.

Kuva 11. Juhmansuvanto kuvattuna länteen.

Kuva 12. Hepolan toinen talo on kunnostettu loma-asunnoksi.

4. Alueen aiempi maankäyttö

Kivikautiset keski- myöhäismesoliittiset asuinpaikat syntyvät Pudasjärvi - li harjujaksolle miltei heti, kun harju nousi merestä noin 7900 – 7000 vuotta sitten. Nämä laajat asuinpaikat olivat merenrantasidonnaisia. Tasainen pohjamoreenialue Siuruanjoen alajuoksulla ei ollut kovin otollista esihistorialliselle asutukselle. Todennäköisesti korkeilla rantatörmille koskien kohdalla on ollut väliaikaisia kalastuspaikkoja, näistä ei kuitenkaan löytynyt merkkejä koekuopituksessa.

Siuruanjoelta ei ole tiedossa merkkejä myöhäisesihistoriallisesta tai varhaishistoriallisesta asutuksesta. Ijoen varrelta on saatu myöhäisrautakautisia löytöjä, ja Yli-lin Karjalankylässä oli ilmeisesti jo viimeistään 1300-luvulla eräänlainen markkinapaikka. Asutus Ijoen varressa kehittyi 1600-luvulla voimakkaasti.

Vanhin kylä Siuruanjoen alajuoksulla on ilmeisesti Tannila (Oulun kaupunki), vuoden 1760 isojako käsitti jo useita taloa. Hankealueen vanhin talo oli todennäköisesti Saarikoski. Tilanne on kuitenkin hieman epäselvä, koska Siuruan kylä luettiin vanhoissa lähteissä Kollajan kylään ja Yli-Siurua myös Livon kylään (jossa oli myös Saarikoski niminen talo). Myös kartta-aineiston osalta tilanne on epäselvä: kansio

F23i:15/1-22 Kollaja; Kartor över nybygge hemmanen N:o 15, 16, 34, 36, 37, 40, 41 och 42 i denna by, N:o 1, 15, 16 och 24 i Siurua by, N:o 6 i Sarajärvi by: jatkuu tietosisältökentässä 1766 - 1766

sisältää vain Livon kylän uusijakokartat vuosilta 1860-66, eli merkintä on väärä, ja Maanmittaushallituksen alkuperäisen luettelon mukainen kansio oli tyhjä.¹

Kartta 5. Saarikoski, uusijakokartta 1864-66.

Ensimmäinen kartta Saarikosken tilasta on toistaiseksi vuodelta 1860-68². Vuoden 1846 pitäjänkarttaan on merkitty Hepolan talo (karttaotteen ulkopuolelle), Mertala, Niemelä, Saarikoski ja Ritvansuu. Saarikosken kaakkoispuolelle on merkitty Heikkilän torppa (kartta seuraavalla sivulla), jota ei näy enää vuoden 1864-66 kartassa.

Tervanpoltto levisi alueelle todennäköisesti 1700-luvulla, tervahautojen tarkempi ajoitus ei ole mahdollista, koska ne sijaitsivat kaikki kruununmailla, ja yhteys alueen taloihin on epäselvä.

Voimakkaimmat muutokset joen osalta tapahtui, kun uitto alkoi 1900-luvun alkupuolella. Kaava-alueen kosket perattiin käsivoimin ja myös laittomasti koneellisesti. Entisöintityöt aloitettiin 1980-luvun lopulla.³

¹ Selvitystyö tehtiin kansallisarkistossa heinäkuun puolessa välissä 2017.

² F23b:2/28-57 Siurua; Delningsinstrument över storskiftet i Siurua delningslag omfattande hemmanen N:o 7-19, utbrytningsinstrument över kronojorden samt rälägningsbeskrivning över delningslagets storskiftesrår (1860-1866) Poppius, J. W.; Liljeblad, A.

³ J. Kauppinen, T. Yrjänä, K. Sarajärvi 2013. Ijoen vesistön uittotoiminta ja sen jälkeiset entisöintityöt. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus.

Kartta 6. Ote vuoden 1846 pitäjänkartasta.

5. Tulokset

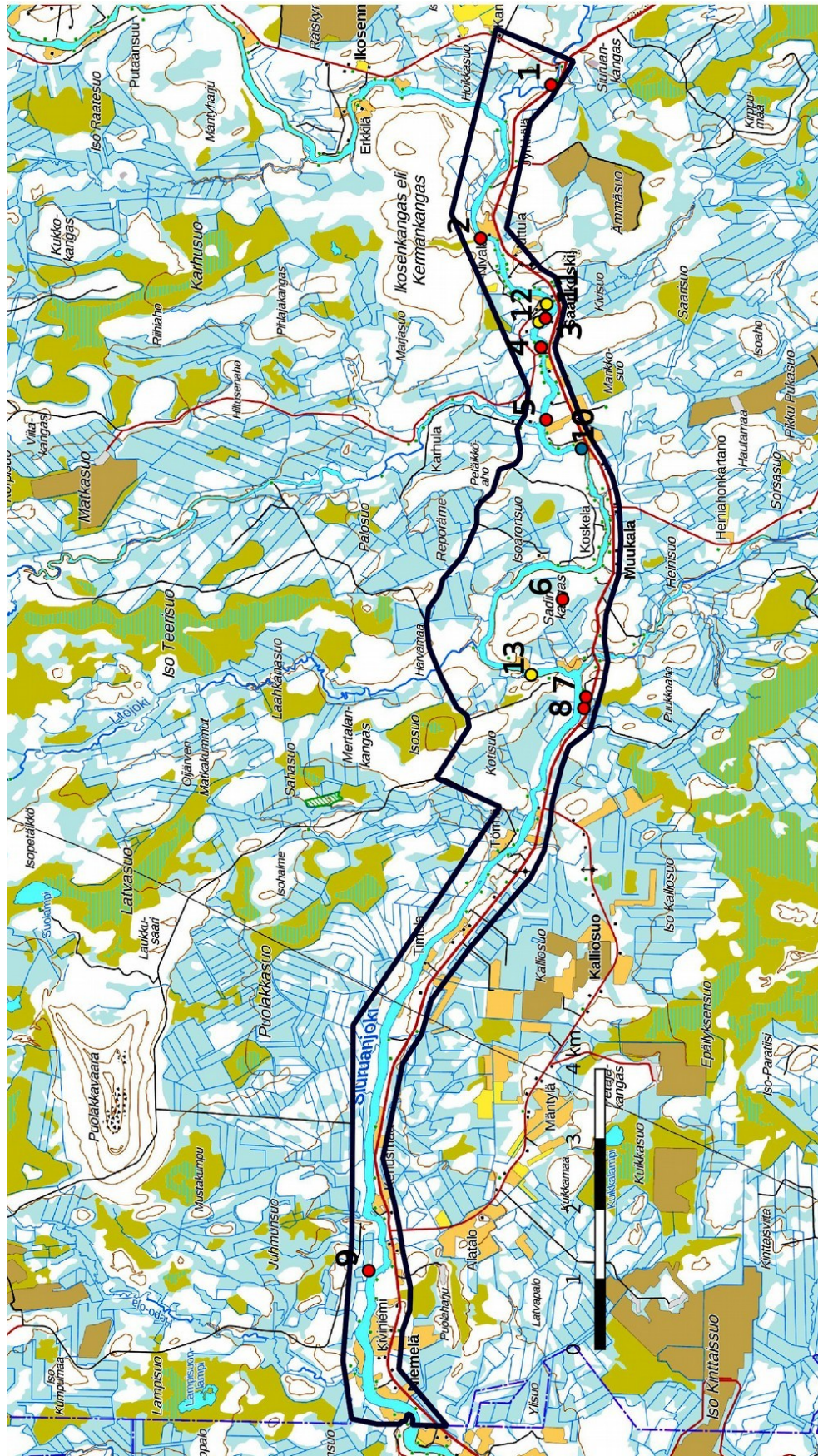
Inventoinnissa kartoitettiin 9 uutta historiallisen ajan muinaisjäännöskohdetta: 1 Ritvanoja tervahauta, 2 Siuruanjoki 1 tervahauta, 3 Saarikoski myllyn sahan ja sähkölaitoksen jäännös, 4 Siuruanjoki 2 tervahauta, 5 Uusitalo tervahauta, 6 Sadinkangas tervahauta, 7 Joentauskangas 1 tervahauta, 8 Joentauskangas 2 tervahauta ja 9 Tanninen tervahauta. Kulttuuriperintökohteita oln yksi, 10 Korpikoski padot ja muita kohteita 3: 11 Heikkilän torppa, 12 Saarikosken kantatila ja 13 Myllykoski mahdollinen myllynpaikka.

Kohteille on annettu kaavamerkintäehdotukset.

Lestijärvellä, 11.8.2017

Hans-Peter Schulz

Hans - Peter Schulz

Kartta 7. Muinaisjäännöskohteiden 1 – 9 sijainti merkitty punaisena pisteenä, kulttuuriperintökohde 10 sinisenä pisteenä ja muut kohteet 11-13 keltaisena pisteenä. Kaava-alueen raja tummansinisellä viivalla. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:50 000, 8/2017.

6. Kohdeluettelo

Kohde	Sivu	tyyppi/ tyypin tarkenne	ajoitus	lkm	status
1. Ritvanoja	16	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat	uusi aika	1	MJ
2. Siuruanjoki 1	18	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat	uusi aika	1	MJ
3. Saarikoski	19	Työ- ja valmistuspaikat, myllyn, sahan ja sähkölaitoksen jäännös	uusin aika	1	MJ
4. Siuruanjoki 2	21	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat	uusi aika	1	MJ
5. Uusitalo	22	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat	uusi aika	1	MJ
6. Sadinkangas	23	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat	uusi aika		MJ
7. Joentauskangas 1	25	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat	uusi aika		MJ
8. Joentauskangas 2	26	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat	uusi aika		MJ
9. Tanninen	27	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat	uusi aika		...MJ
10. Korpikoski	28	kivirakennelmat, padot	uusin aika		KP
11. Heikkilän torppa	29	asuinpaikat	uusin aika		...m
12. Saarikosken kantatalo	32	asuinpaikat	uusin aika		...m
13. Myllykoski	33	mahdollinen myllynpaikka	uusin aika		m

Status MJ = kiinteä muinaisjäännös, KP = kulttuuriperintökohde, m = muu kohde

7. Kohdekuvaukset

1. Ritvanoja

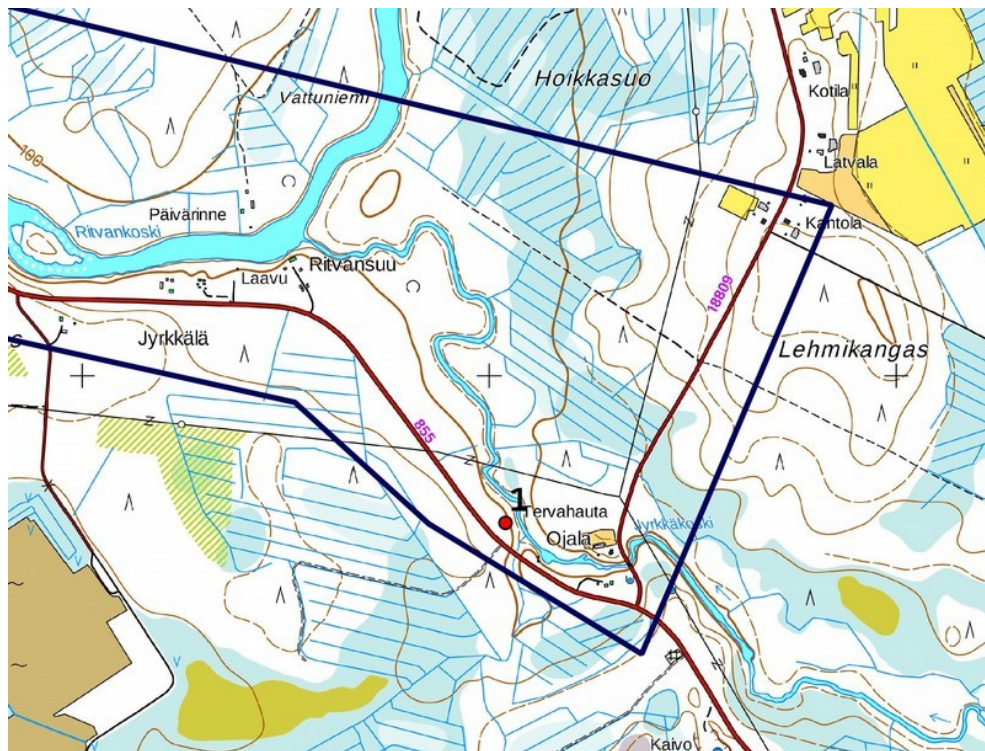
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	-	TM35-lehtijako	S4334L
Laji	kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	3514 05
Tyyppi	työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P 7264639 I 480040
Tyypin tarkenne	tervahaudat	N 2000	Z 100
LKM	1	Koordinaattiselite	GPS-mittaus
Ajoitus yleinen	historiallinen	Etäisyystieto	Pudasjärven keskustasta 25,4 km luoteeseen
Ajoitustarkenne	uusi aika	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Inventointilöydöt			
Aiemmat tutkimukset			
Aiemmat löydöt			

Kuvaus: Kohde sijaitsee matalan rantatörmän päällä Ritvanojan lounaispuolella. Maaperä on hietamoreenia. Haudan halkaisija on 12 m, halssi suuntautuu koilliseen, pituus 3 m ja syvyys 1,5 m. Vallin päällä kasvaa yksi iso mänty (Ø 40 cm).

Vaikutusten arvio: sm-merkintä kaavaan.

Tervahauta kuvattuna koilliseen.

Kohde 1, Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 8/2017; k n. 1:10 000.

2. Siuruanjoki 1

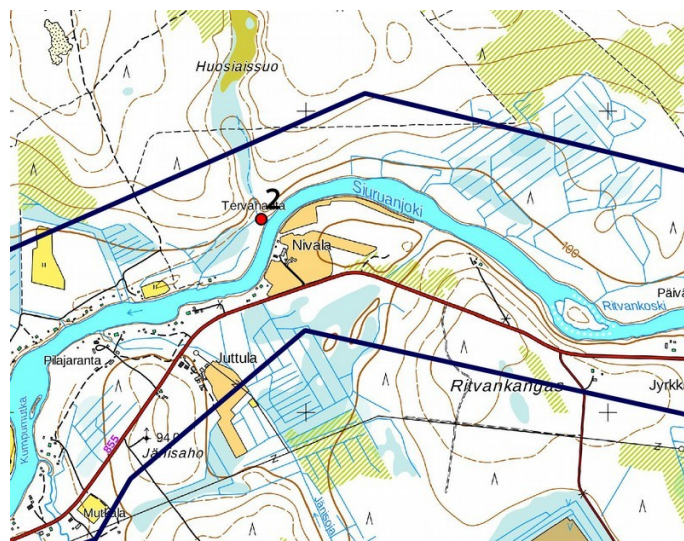
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	-	TM35-lehtijako	S4334L
Laji	kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	3514 05
Tyyppi	työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P 7265641 I 477851
Tyypin tarkenne	tervahaudat	N 2000	Z 96
LKM	1	Koordinaattiselite	GPS-mittaus
Ajoitus yleinen	historiallinen	Etäisyystieto	Pudasjärven keskustasta 27,5 km luoteeseen
Ajoitustarkenne	uusi aika	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Inventointilöydöt			

Kuvaus: Tervahauta sijaitsee Siuruanjoen pohjoispuolella kosteikossa. Sen pohjaa on ilmeisesti nostettu maa-aineksella. Halkaisija on 18 m ja vallin korkeus 1,5 - 2m, kuopan syvyys 1,4 m. Halssi suuntautuu itään, pituus 4 m ja syvyys 2,1 m. Alue on avohakattu, tervahaudan päällä on tiheä aluskasvillisuus.

Vaikutusten arvio: sm-merkintä kaavaan.

Tervahauta kuvattu länteen.

Kohde 1, Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 8/2017

3. Saarikoski

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	-	TM35-lehtijako	S4334L
Laji	kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	3514 05
Tyyppi	teollisuuskohteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P 7264717 I 476712
Tyypin tarkenne	Myllyn, sahan, sähkölaitoksen jäännös	N 2000	Z 87
LKM	3	Koordinaattiselite	GPS-mittaus, myllyn perustus
Ajoitus yleinen	historiallinen	Etäisyystieto	Pudasjärven keskustasta 27,9 km luoteeseen
Ajoitustarkenne	uusi aika	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, maanomistajan haastattelu
Inventointilöydöt			

Kuvaus: Saarikosken pohjoinen haara on käsin raivattu ja siinä on 180 m pitkä ja 2-5 m leveä kivisuiste. Kivisuisteen pohjoispuolinen kanava on toiminut myllyränninä. Haaran yläpää on suljettu kivipadolla, joka on tehty 1900-luvun alkupuolella, kun uitto alkoi Siuruanjoella, uittoväylänä on toiminut eteläinen haara. Vanha myllynpaikka ei ole tiedossa, todennäköisesti se on sijainnut rännin yläosassa.⁴ Viimeistään 1940-luvulla paikalla toimi myös raamisaha ja sähkölaitos, joka tuotti alueen neljällä talolle sähköä (maanomistajan antama tieto). Rännin yläpäässä on säilynyt myllyn ja sähkölaitoksen perustus, rannassa on myös turbiinin ja raamisahan osia.

Vaikutusten arvio: sm-merkintä kaavaan.

Ortokuva Saarikoskelta, suiste pohjoisella haaralla on hyvin havaittavissa.

⁴ Saarikosken mylly mainitaan jakokirjassa 1915 / talon halkominen on vahvistettu 1921 ja 1924. Myllyä ei ole merkitty vuoden 1924 uudistuskarttaan, kartasta puuttuu myös joen keskellä oleva saari.

Myllyränni kuvattu kaakkoon.

Myllyränni kuvattu luoteeseen.

Pohjoisen haaran säännöstelypato kaakkoon.

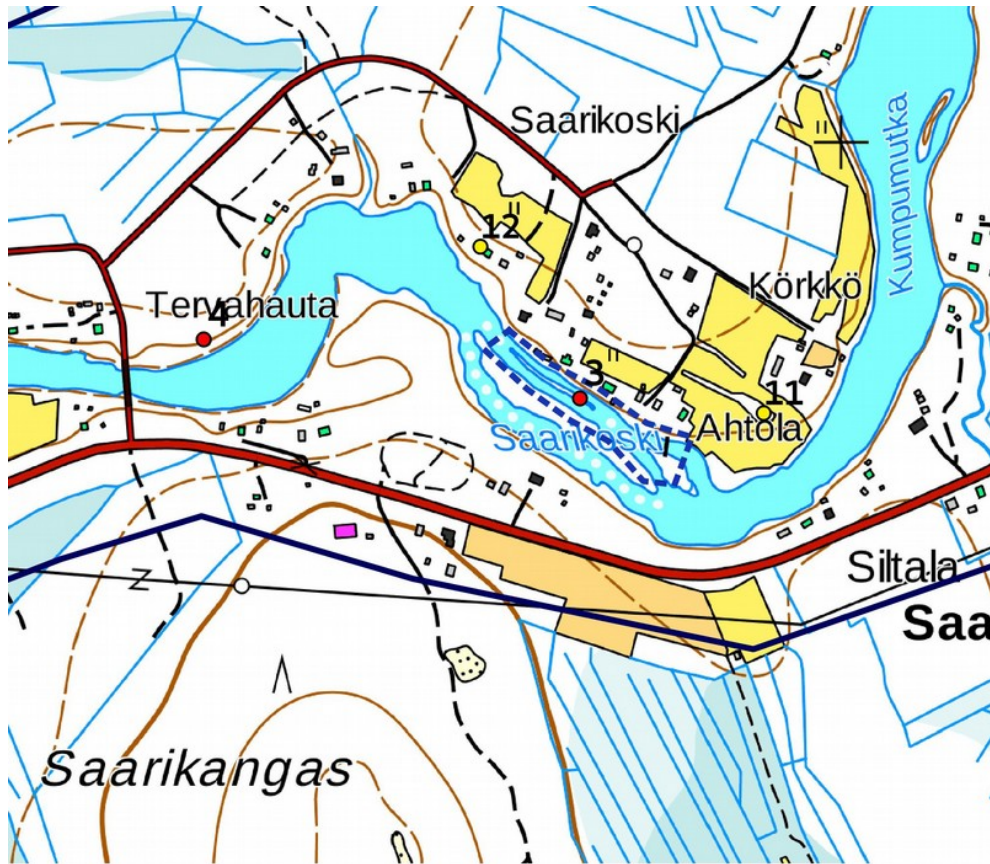
Myllyn perustus ja Mofe.

Sahan raami ja Mofe.

Sähkölaitoksen turbiini.

Kohteet 3, 4, 11 ja 12, Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 8/2017 mk 1:10 000. Suojelualueen ehdotus sinisellä katkoviivalla.

4 Siuruanjoki 2

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	-	TM35-lehtijako	S4334L
Laji	kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	3514 05
Tyyppi	työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P 7264782 I 476297
Tyypin tarkenne	tervahaudoit	N 2000	Z 90
LKM	1	Koordinaattiselite	GPS-mittaus,
Ajoitus yleinen	historiallinen	Etäisyystieto	Pudasjärven keskustasta 28,3 km luoteeseen
Ajoitustarkenne	uusi aika	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Inventointilöydöt			

Kuvaus: Tervahauta sijaitsee Siuruanjoen pohjoispuolella matalan rantatörmän yläpuolella, halkaisija on 14 m, kuopan läpimitta 10 m. Halssi suuntautuu etelään joelle päin. Nuorta rehevää puustoa.

Vaikutusten arvio: sm-merkintä kaavaan.

kartta tällä sivulla ylhäällä.

Tervahauta kuvattu etelään jokitörmän suuntaan.

5. Uusitalo

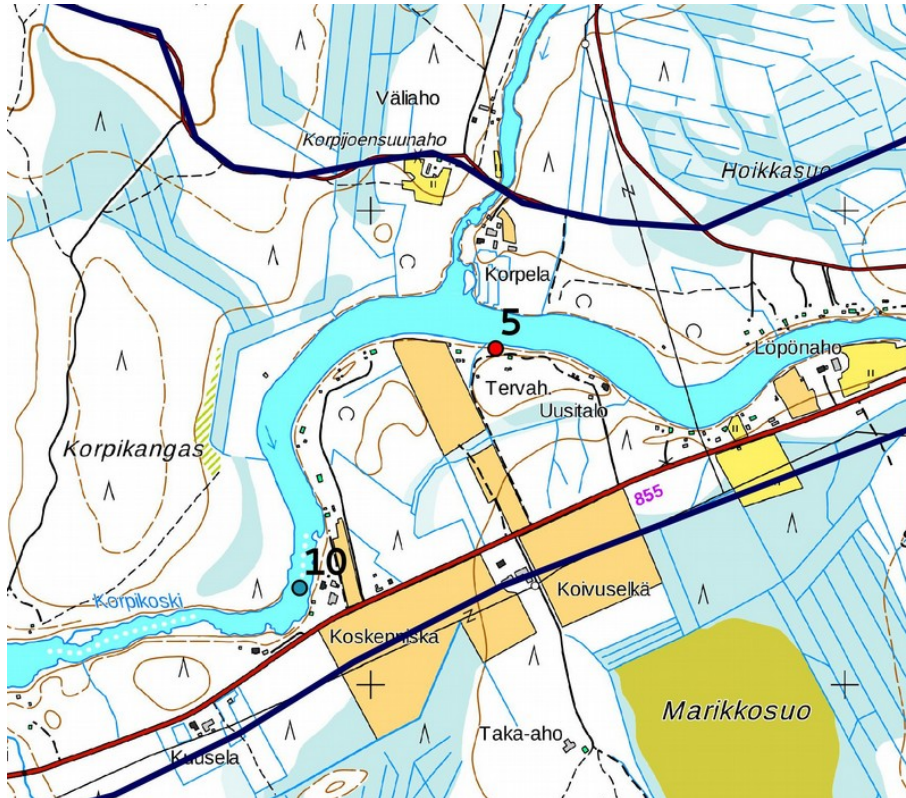
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	-	TM35-lehtijako	S4332R
Laji	kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	3514 05
Tyyppi	työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P 7264709 I 475264
Tyypin tarkenne	tervahaumat	N 2000	Z 88
LKM	1	Koordinaattiselite	GPS-mittaus
Ajoitus yleinen	historiallinen	Etäisyystieto	Pudasjärven keskustasta 29,1 km luoteeseen
Ajoitustarkenne	uusi aika	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Inventointilöydöt			

Kuvaus: Kohde sijaitsee matalan rantatörmän päällä Siuruanjoen eteläpuolella. Maaperä on hietamoreenia. Haudan halkaisija on 14 m, kuopan halkaisija 10 m; halssi suuntautuu pohjoiseen, syvyys 1,8 m.

Vaikutusten arvio: sm-merkintä kaavaan.

Lidar-vinovalovarjoste tervahaudasta. Mk 1:5000.
(valokuva epäonnistunut).

Kohteet 5 ja 10, Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000 8/2017, mk 1:10 000.

6. Sadinkangas

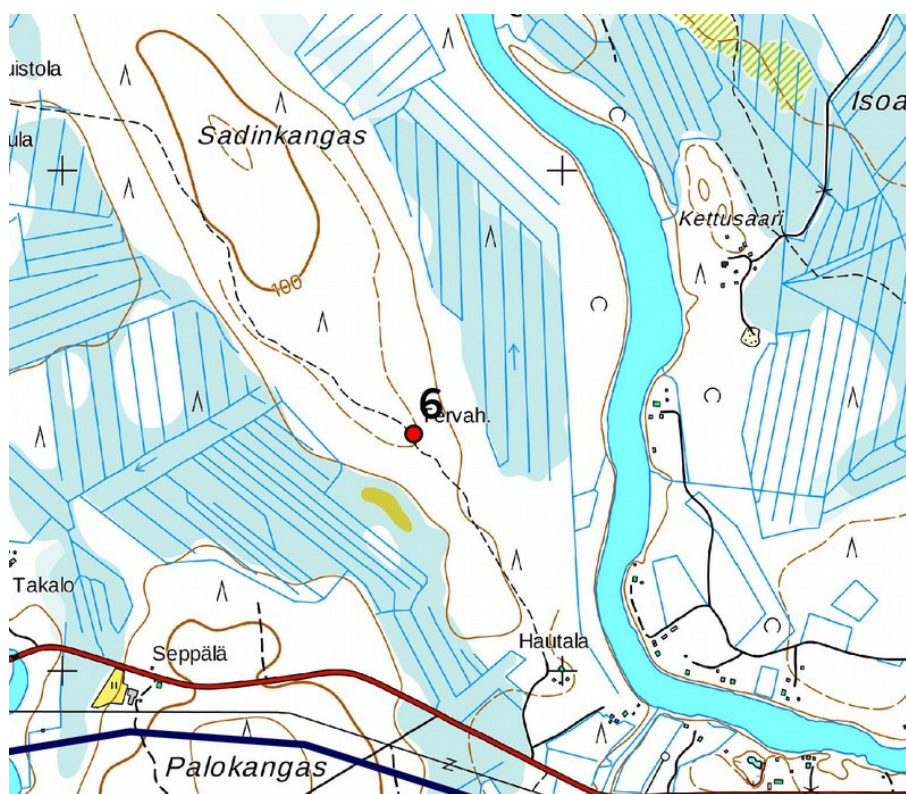
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	-	TM35-lehtijako	S4332R
Laji	kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	3514 05
Tyyppi	työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P 7264474 I 472703
Tyypin tarkenne	tervahaudat	N 2000	Z 98
LKM	1	Koordinaattiselite	GPS-mittaus
Ajoitus yleinen	historiallinen	Etäisyystieto	Pudasjärven keskustasta 31,1 km luoteeseen
Ajoitustarkenne	uusi aika	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Inventointilöydöt			
Aiemmat löydöt			
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Tervahauta sijaitsee pitkän kaakko-luodesuuntaisen moreeniharjanteen eteläpäässä n. 400 m Siuruanjoesta länteen. Haudan halkaisija on 9 m, kuopan halkaisija 6 m; halssi suuntautuu itäkoilliseen, se on sortunut. Ympäristö on avohakattua sekä muokattua ja kasvaa taimikkoa.

Vaikutusten arvio: sm-merkintä kaavaan.

Tervahauta kuvattu koilliseen.

Kohde 6. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 8/2017.
Mk n. 1:10 000.

7. Joentauskangas 1

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	-	TM35-lehtijako	S4332R
Laji	kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	3514 05
Tyyppi	työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P 7264141 I 471310
Tyypin tarkenne	tervahaudat	N 2000	Z 92
LKM	1	Koordinaattiselite	GPS-mittaus
Ajoitus yleinen	historiallinen	Etäisyystieto	Pudasjärven keskustasta 32,1 km luoteeseen
Ajoitustarkenne	uusi aika	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Inventointilöydöt			

Kuvaus: Tervahauta sijaitsee kankaan luoteisella alarinteellä Siuruanjoesta 70 m etelään. Haudan halkaisija on 19 m, kuopan halkaisija 13 m; halssi suuntautuu pohjoiseen, pituus n. 3,5 m, se on sortunut. Rehevähkö sekametsä, nuorta talousmetsikköä.

Vaikutusten arvio: sm-merkintä kaavaan.

Tervahauta kuvattu pohjoiseen.

Kohteet 7,8 ja 13. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 8/2017.

8. Joentauskangas 2

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	-	TM35-lehtijako	S4332R
Laji	kiinteä muinaisjäänös	Vanha yleislehtijako	3514 05
Tyyppi	työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P 7264170 I 471149
Tyypin tarkenne	tervahaudat	N 2000	Z 88
LKM	1	Koordinaattiselite	GPS-mittaus
Ajoitus yleinen	historiallinen	Etäisyystieto	Pudasjärven keskustasta 32,3 km luoteeseen
Ajoitustarkenne	uusi aika	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Inventointilöydöt			
Aiemmat löydöt			
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Tervahauta sijaitsee loivalla hieman soistuneella pohjoisrinteellä Siuruanjoesta 40 m etelään. Haudan halkaisija on 14 m, kuopan halkaisija 10 m; halssi suuntautuu pohjoiseen, pituus n. 3 m, se on sortunut. Rehevähkö sekametsä, varttunutta talousmetsikköä. Tervahauta sijaitsee kohteesta 7 180 m länteen; kohteita ei ole yhdistetty yhdeksi muinaisjäänösalueeksi, koska niiden välissä on kosteikko.

Vaikutusten arvio: sm-merkintä kaavaan.

Tervahauta kuvattu pohjoiseen.

Kartta sivulla 25.

9. Tanninen

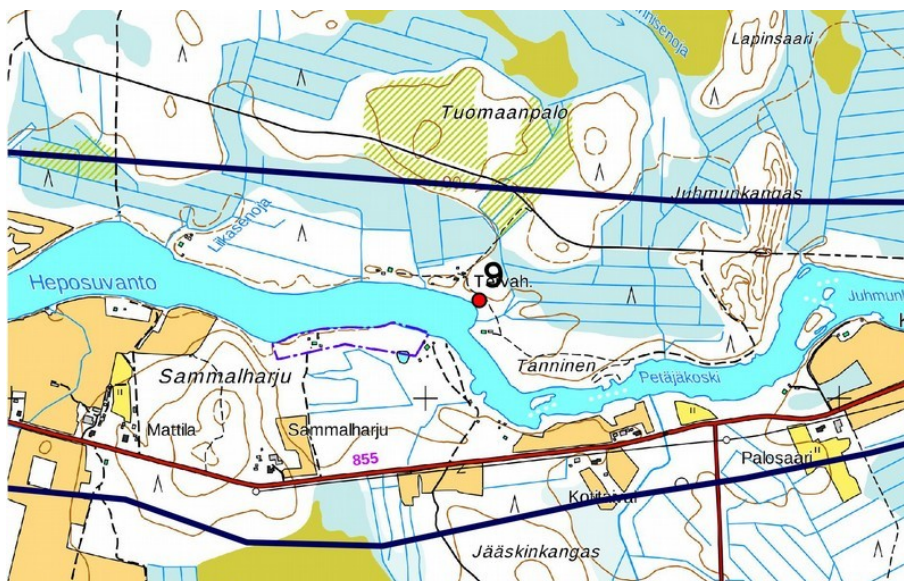
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	-	TM35-lehtijako	S4341L
Laji	kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	3514 03
Tyyppi	työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P 7267236 I 463130
Tyypin tarkenne	tervahaudat	N 2000	Z 83
LKM	1	Koordinaattiselite	GPS-mittaus
Ajoitus yleinen	historiallinen	Etäisyystieto	Pudasjärven keskustasta 40,8 km luoteeseen
Ajoitustarkenne	uusi aika	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Inventointilöydöt			

Kuvaus: Tervahauta sijaitsee loivalla soistuneella lounaisrinteellä Siuruanjoen pohjoispuolella. Haudan halkaisija on 13 m, kuopan halkaisija 7 m; halssi suuntautuu luoteeseen, se on sortunut. Rehevähkö sekametsä, varttunutta talousmetsikköä.

Vaikutusten arvio: sm-merkintä kaavaan.

Tervahauta kuvattu länteen.

Kohde 9. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 8/2017, mk 1:10 000.

10. Korpikoski

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	-	TM35-lehtijako	S4332R
Laji	kulttuuriperintökohteet	Vanha yleislehtijako	3514 05
Tyyppi	kivirakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P 7264204 I 474850
Tyyppin tarkenne	padot	N 2000	Z 85
LKM	5	Koordinaattiselite	GPS-mittaus
Ajoitus yleinen	historiallinen	Etäisyystieto	Pudasjärven keskustasta 29 km luoteeseen
Ajoitustarkenne	uusin aika	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus, haastattelu
Inventointilöydöt			

Kuvaus: Korpikosken itäisen jakson alapäässä on joen poikki viisi patoa, joilla on vuorotellen aukko toisessa päässä, patojen välit ovat säännöllisiä. Patojen pituus on 40 – 45 m ja leveys 1 – 2 m, korkeus 0,5 – 0,8 m. Lähellä asuvan maanomistajan mukaan osa padoista tehtiin heti uiton päätymisen jälkeen, lopullisen muotonsa ne saivat joen entisöinnissä 1990-luvun alussa. Nämä nk. kaskadipadot ovat vaikuttavan näköisiä.

Vaikutusten arvio: s-merkintä kaavaan.

Kaskadipadot kuvattu koilliseen.

Kohde 10 (ja 5). Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 8/2015. Suojelualueen ehdotus sinisellä katkoviivalla.

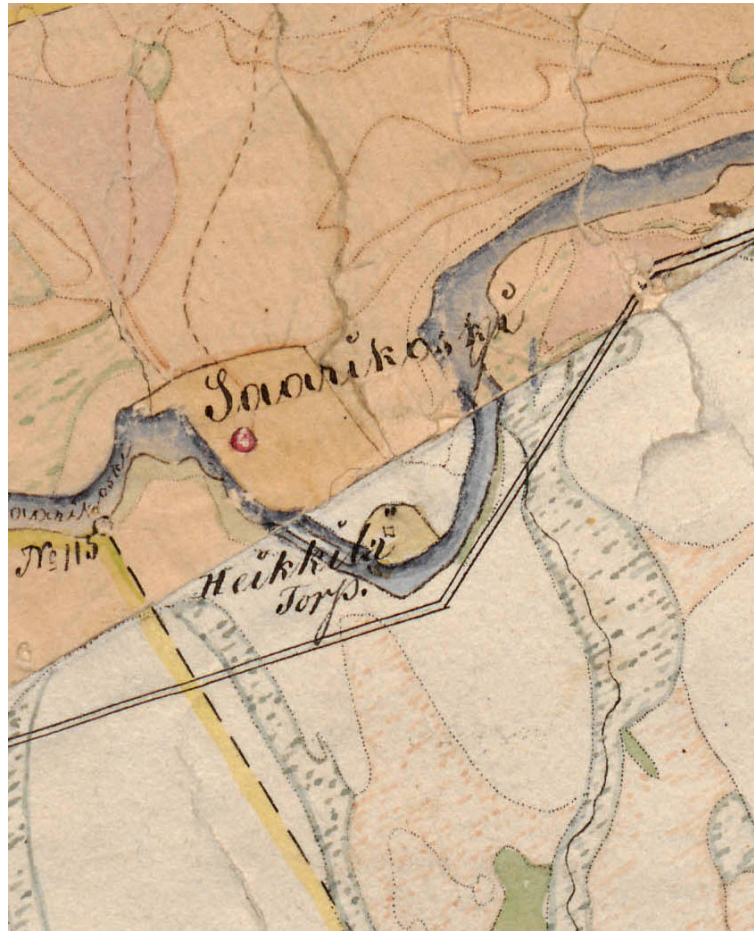
11. Heikkilän torppa

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	-	TM35-lehtijako	S4334L
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	3514 05
Tyyppi	asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P 7264701 I 476915 (arvio)
Tyypin tarkenne	torpat	N 2000	Z 95
LKM	1	Koordinaattiselite	digitointi
Ajoitus yleinen	historiallinen	Etäisyystieto	Pudasjärven keskustasta 27,5 km luoteeseen
Ajoitustarkenne	ajoitus epätarkka, on merkitty vuoden 1846 kartalle	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus
Inventointilöydöt			

Kuvaus: Saarikosken talosta noin 350 m kaakkoon lähelle niemen kärkeä on merkitty Heikkilän torppa vuoden 1846 pitäjänkarttaan, vuoden 1868 uusijakokartassa näkyy enää pellot. Siuruan Heikkilä ei esiinny vielä v. 1799 – 1800 rippikirjoissa⁵, joten torppa on 1800-luvulta. Sen tarkka paikallistaminen ei onnistunut, koska koko niemi oli tiheän nuoren puuston ja pensaikon peittämä.

Vaikutusten arvio: ei merkintää kaavaan.

5 http://perttuveikko.kapsi.fi/doku.php?id=pudasjaervi_rk1799 Pudasjärven rippikirjat 1799- (1810)

Ote vuoden 1846 pitäjänkartasta.

Ote vuoden 1860-68 uusijako kartasta.

Heikkilän torpan arvioitu paikka kuvattu kaakkoon

Kohteet 11 ja 12.

12. Saarikosken kantatalo

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	-	TM35-lehtijako	S4334L
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	3514 05
Tyyppi	asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P 7264812 I 476659
Tyypin tarkenne	kantatalo	N 2000	Z 95
LKM	1	Koordinaattiselite	digitointi
Ajoitus yleinen	historiallinen	Etäisyystieto	Pudasjärven keskustasta 27,8 km luoteeseen
Ajoitustarkenne	ajoitus epätarkka, on merkitty vuosien 1846 ja 1868 kartoille	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Inventointilöydöt			

Kuvaus: Talon paikka on osittain loma-asunnon alla, ja koko ympäristö on tasoitettua nurmikenttää (useiden mökkien piha-aluetta). Näistä syistä paikalla ei valokuvattu eikä tehty koekuoppia.

Saarikosken talo oli todennäköisesti kaavan-alueen vanhin talo, tilanne on kuitenkin hieman epäselvä, koska Siuruan kylä luettiin vanhoissa lähteissä Kollajan kylään ja Yli-Siurua myös Livon kylään (jossa oli myös Saarikoski niminen talo). Myös kartta-aineiston osalta tilanne on epäselvä: kansio

F23i:15/1-22 Kollaja; Kartor över nybygge hemmanen N:o 15, 16, 34, 36, 37, 40, 41 och 42 i denna by, N:o 1, 15, 16 och 24 i Siurua by, N:o 6 i Sarajärvi by: jatkuu tietosisältökentässä 1766 - 1766

sisältää vain Livon kylän uusijakokartat vuosilta 1860-66, eli kansiossa on väärä merkintä, ja Maanmittaus-hallituksen alkuperäisen luettelon mukainen kansio oli tyhjä.⁶

Ensimmäinen kartta Saarikosken tilasta on toistaiseksi vuodelta 1860-66⁷.

Vaikutusten arvio: ei merkintää kaavaan.

Ei valokuvaa, kartat sivuilla 30 ja 31.

⁶ Selvitystyö tehtiin Kansallisarkistossa heinäkuun puolella välissä 2017.

⁷ F23b:2/28-57 Siurua; Delningsinstrument över storskiftet i Siurua delningslag omfattande hemmanen N:o 7-19, utbrytningsinstrument över kronojorden samt rälägningsbeskrivning över delningslagets storskiftesrår (1860-1866) Poppius, J. W.; Liljeblad, A.

13. Myllykoski

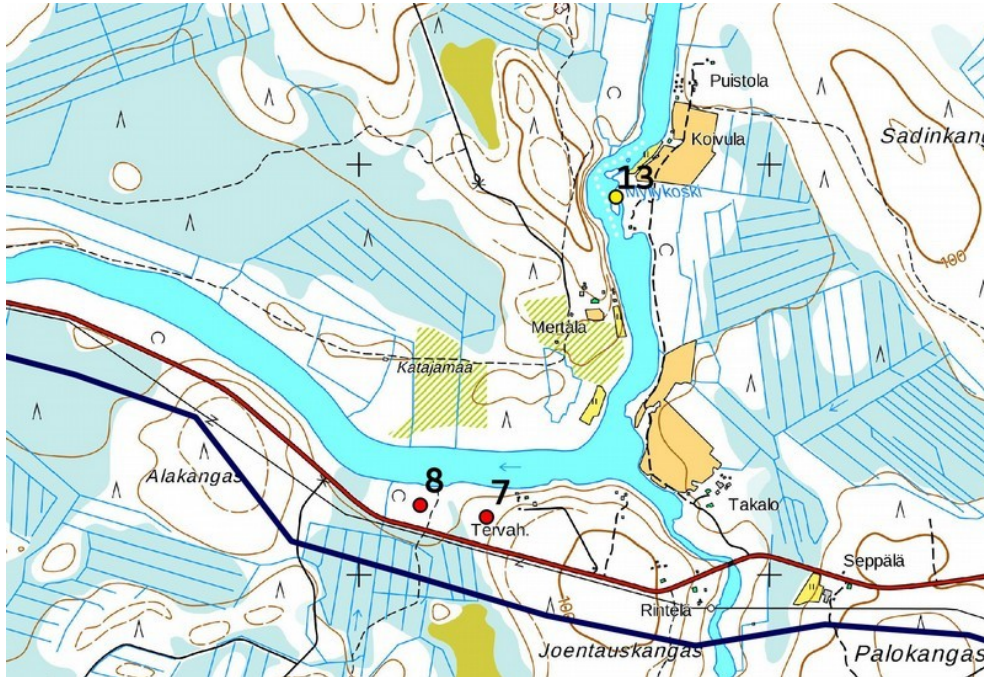
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	-	TM35-lehtijako	S4334L
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	3514 05
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat ?	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P 7264921 I 471626
Tyypin tarkenne	Mahdollinen myllyränni	N 2000	Z 87
LKM	1	Koordinaattiselite	GPS-mittaus
Ajoitus yleinen	historiallinen	Etäisyystieto	Pudasjärven keskustasta 32,1 km luoteeseen
Ajoitustarkenne	Uusi aika	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, haastattelu
Inventointilöydöt			

Kuvaus: Myllykosken itälaidalla on pieni saari, jonka itäpuolella on kapea sivuhaara. Sen yläosassa on selviä merkkejä kaivutöistä, mm. suorakulmainen ylänurkka. Maanomistaja (perikunnan edustaja) ei tiennyt myllystä mitään, hän kertoi, että tulvien takia sivuhaaran törmä on koko ajan sortumassa ja oja levinnyt. Myllykosken nimi viittaa myllyyn, mutta täyttä varmuutta ei ole. Heti yläpuolella oleva pato (kuva 7, sivu 11) liittyy todennäköisesti joen entisöintitöihin.

Vaikutusten arvio: ei merkintää kaavaan.

Sivuhaara/mahdollinen myllyränni kuvattu etelään

Kohde 13, Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 8/2017, mk 1:10 000.

11. Aineistoluettelo

Kirjallisuus:

Pentti Virrankoski, 1973. Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin historia III.

Aimo Halila, 1984. Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin historia II.I

Kartat:

F23b:2/28-57 Siurua; Delningsinstrument över storskiftet i Siurua delningslag omfattande hemmanen N:o 7-19, utbrytningsinstrument över kronojorden samt rälägningsbeskrivning över delningslagets storskiftesår (1860-1866) Poppius, J. W.; Liljeblad, A. – Kansallisarkisto Helsinki

Digitaalinen aineisto:

Arkistolaitoksen pitäjänkartasto Pudas, <http://digi.narc.fi/digi/dosearch.ka?o=11>

Geologian tutkimuskeskus,
<http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto, <http://www.vanhakartta.fi/>

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,
<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>

Maanmittauslaitos,
<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Kapsi ry, >wms-server <http://tiles.kartat.kapsi.fi/ortokuva?>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön palveluikkuna, arkeologiset kohteet ja kulttuuriympäristön tutkimusraportit arkeologia, Pudasjärvi
https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_kohde_list.aspx

https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/raportti/read/asp/r_raportti_list.aspx

Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015 Pudasjärvi

<http://www.pohjois-pohjanmaa.fi/file.php?4051>

Pudasjärvi rippikirjat 1799 – 1815.

http://perttuveikko.kapsi.fi/doku.php?id=pudasjaervi_rk1799

<http://www.kirjastovirma.fi/pudasjarvi/historiaa>

Schulz Hans-Peter, Pudasjärvi kulttuuriperintöinventointi. Metsähallitus 2011.

<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>